

فرار مالیاتی بر اساس اصول حسابداری و قانون مالیات‌های مستقیم ایران

نویسنده: سهراب لطف‌نژاد جلالی

انتشارات درخت بلورین

تهران ۱۳۹۷

سرشناسه	: لطفی نژاد جلالی، سهراب، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: فرار مالیاتی براساس اصول حسابداری و قانون مالیات‌های مستقیم ایران نویسنده سهراب لطفی نژاد جلالی.
مشخصات نشر	: تهران: درخت بلورین، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۳ ص.
شابک	: ۲۳۰۰۰۰ ریال 9-45-9985-978-964
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: مالیات گریزی -- ایران
موضوع	: Tax evasion -- Iran
موضوع	: مالیات مستقیم -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Direct taxation -- Law and legislation -- Iran
رده بندی ده	: HV ۶۳۴۴ ۱۳۹۷ ۹۶۴۵ / الف
رده بندی دیو	: ۱۳۳/۳۴
شماره کتابخانه ملی	: ۵۴۰۴۵۸۰

مشاورات درخت بلورین

فرار مالیاتی براساس اصول حسابداری و قانون مالیات‌های مستقیم ایران

نویسنده: سهراب لطفی نژاد جلالی

طراح جلد: اکبر بیسی

صفحه‌آرایی: علی اکبر حکم‌آبادی

چاپ و صحافی: حجم سبز

این کتاب در هزار نسخه به چاپ رسید.

کلیه حقوق و اقتباس از اثر برای ناشر محفوظ است.

قیمت: ۲۳۰۰۰ تومان

چاپ اول: مهر ۱۳۹۷

ISBN: 978-964-9985-45-9

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۸۵-۴۵-۹

آدرس: تهران، میدان انقلاب، پاساژ پارس، طبقه همکف، پلاک ۱۲، حجم سبز

تلفن: ۶۶۹۰۴۱۱۱ - همراه: ۰۹۱۹۷۱۴۹۶۶۵

پیش گفتار یا مقدمه

هر دولتی درقبال برآورده ساختن نیازهای جامعه مثل اشتغال، امنیت، تثبیت قیمت‌ها، تأمین اجتماعی کارآمد، ثبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، بهبود تراز پرداخت‌ها، ایجاد امنیت داخلی و ... باید به منابع مالی کافی در دسترس داشته باشد تا بتواند در قبال خواسته‌های جامعه پاسخگو باشد. برای همین اخذ مالیات و دریافت آن بسیار مهم بوده است و در طول تاریخ تحت عناوین و اشکال مختلف دریافت می‌گردید که امروز به صورت دریافت پول می‌باشد.

مالیات یکی از مهمترین منابع درآمدی در بودجه اکثر دولت‌ها به ویژه کشورهای توسعه یافته بود و به عنوان یک شاخص اقتصادی در رتبه بندی کشورها نیز مطرح می‌باشد.

هرچه حجم میزان درآمدهای مالیاتی در قسمت منابع بودجه هر کشوری بیشتر باشد معرف سلامت اقتصادی در کشور می‌باشد و نقطه قوت سیستم اقتصادی کشور ما باید شفافیت و سلامت نظام اقتصادی از طریق اتکا به منابع درآمدهای مالیاتی باشد. در کشورهای غیرتوسعه یافته بودجه یکی به منابع طبیعی مانند نفت و گاز و مواد خام معدن و کلا منابع طبیعی و زیرزمینی می‌باشد.

هرگاه منابع طبیعی مانند نفت و گاز و افت کند بودجه دچار مشکل می‌شود و هرچه این افت ادامه داشته باشد نتیجه‌اش بی ثباتی اقتصادی خواهد بود که یک بعد آن اختلاف طبقاتی و تبعات بعدی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سیاسی آن می‌باشد. بنابراین ما مالیات را نوعی پرداخت هزینه اجتماعی می‌دانیم و بنا به تعریف صندوق بین‌المللی پول (مالیات عبارت است از وجوه اجباری، غیر سببی و غیرقابل برگشت که دولت برای مقاصد عمومی مطالبه می‌کند) در واقع وصول مالیات برای تثبیت فعالیت‌های اقتصادی و تحقق عدالت اجتماعی به وسیله تعدیل نابرابری‌های درآمدی و ثروت بوده و به همین سبب است که مالیات به عنوان یکی از مباحث اصلی اقتصاد کلان و یک ابزار و اهرم مالی کارآمد برای به تعادل رساندن اقتصاد و وضعیت شاخص‌های اقتصادی مثل تورم، بیکاری، حمایت از تولیدات داخلی، نرخ سرمایه‌گذاری و ... در اختیار دولت‌ها قرار دارد که نحوه و میزان بهره‌مندی از این ابزار مالی بر طبقه بندی اقتصادی کشور ما نقش خواهد داشت.

مالیات در بعضی از کشورها تا ۹۵٪ هزینه‌های عمومی دولت از آن تأمین می‌شود اما

به دلیل شفاف نبودن هزینه‌های دولت از طریق درآمدهای مالیاتی به دلیل عدم توانایی شناسایی مالیات اشخاص حقیقی و حقوقی به دلیل عدم شناسایی درآمدهای آنها در نتیجه میزان مالیات بخش قابل توجهی از بودجه را تشکیل نمی‌دهد و بخشی از مالیات تشخیصی هم وصول نمی‌گردد و یا دیر وصول می‌گردد.

باید دید هزینه‌های جاری دولت چه نسبتی از مالیات می‌باشد و هرچه بیشتر باشد نشانه بهبود وضعیت اقتصادی می‌باشد. با توجه به مطالب فوق که یکی از راه‌های تأمین منابع دولت درآمد مالیاتی می‌باشد. تحقق این درآمد اگر با فرار مالیاتی همراه باشد دچار اختلال می‌گردد.

پیامد فرار مالیاتی در کشور، کاهش درآمد مالیاتی می‌باشد که در نتیجه موجب کسری بودجه پیش‌بینی شده دولت می‌شود.

با توجه به گسترش پدیده فرار مالیاتی که خود معلول عواملی است و خود مالیات ابزار اجرای عدالت مالیاتی است و یکی از دغدغه‌های دولت جمهوری اسلامی ایران است و استفاده درست از آن نقش گسترده‌ای در سرمایه‌گذاری دولت و رشد اقتصادی کشور دارد.

فهرست مطالب:

(۱) فصل اول:

تعریف مالیات

- انواع مالیات
- مالیات در تعریف صندوق بین‌المللی پول
- تعریف مالیات از دیدگاه مسئولان سازمان امور مالیاتی
- مالیات در دین اسلام
- اهداف مالیات در نظام جمهوری اسلامی

(۲) فصل دوم:

- اجتناب از مالیات
- فرار مالیاتی
- تفاوت فرار مالیاتی با اجتناب از مالیات
- روش‌های اجتناب از مالیات شرکت‌ها
- انتقال درآمد
- قیمت‌گذاری انتقالی
- فرار مالیاتی از دید دانشمندان خارجی

(۳) فصل سوم

عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی

۱- فرهنگ مالیاتی

پیشنهادهای در خصوص فرهنگ مالیاتی

الف) عدم ترویج کارآمد فرهنگ مالیاتی در جامعه

ب) فقدان باور مالیاتی در بین مردم

(۱) ضعف تعدد و پیچیدگی قوانین و مقررات در ارتباط با مالیات

- ۲) بوروکراسی اداری و ساختار ناکارآمد مالیاتی
- ۳) ناکارآمد بودن نظام و مکانیزم تشویق و تنبیه مالیاتی
- ۴) عدم شناسایی کامل سود و زیان مالیاتی پایه‌های مختلف مالیاتی
- ۵) الگو برداری از رفتار و عملکرد سایر مؤدیان
- ۶) وجود معافیت‌های متنوع و متعدد در ساختار مالیاتی
- ۷) عدم توانایی عملی، مهارتی برخی از مأموران مالیاتی در حسابرسی مالیاتی
- ۸) حساب‌ری و کتمان درآمد برخی از مودیان مالیاتی
- ۹) تشخیص علی‌الرأس
- ۱۰) پدیده پول‌شویی
- ۱۱) گسترش شغل ماهی‌باز
- ۱۲) فعالیت‌های زیرزمینی
- ۱۳) هنجارها و کنش‌های اجتماعی
- ۱۴) عدم مبادله اطلاعات کامل
- ۱۵) عدم استقبال از تسلیم اظهارنامه‌های مالیاتی و ضعیف بودن ضمانت‌های اجرائی مؤدی در این مورد
- ۱۶) تأخیر در وصول مالیات
- ۱۷) قوانین پیچیده و متعدد
- ۱۸) عدم شناسایی مؤدیان و مستند نبودن میزان درآمدها
- ۱۹) پایین بودن فرهنگ مالیاتی در ایران
- ۲۰) نرخ‌های ضرایب مالیاتی
- ۲۱) افزایش در شدت مقررات
- ۲۲) بیکاری
- ۲۳) تورم
- ۲۴) آزادسازی تجارت
- ۲۵) نابرابری درآمد
- ۲۶) عدم ردیابی و شناسایی و ثبت درآمدها در تقاطع ایجاد آن
- ۲۷) تفاهم و عدم تفاهم و اعتماد مابین مردم و مأموران تشخیص مالیاتی
- ۲۸) عقیده مأموران مالیاتی مبنی بر اینکه مردم هنوز اعتقادی به مالیات واقعی

ندارند

- (۲۹) برجا ماندن فرهنگ فرار مالیاتی به جای فرهنگ پرداخت دواطلبانه
- (۳۰) عدم اعتقاد به شرعی بودن مالیات توسط عده‌ای
- (۳۱) نوع مصارف جمع‌آوری شده برای مالیات دهندگان مشخص نیست
- (۳۲) تا زمانی که بودجه کشور از نفت تأمین شود فرار مالیاتی هم وجود دارد
- (۳۳) نبودن نظام مناسب جریمه و پاداش مؤدیان
- (۳۴) نگهداری دو سری دفاتر برای ثبت معاملات
- (۳۵) عدم ثبت بسیاری از درآمدها در دفاتر و عدم ارائه اسناد و مدارک درآمدی
- (۳۶) معاف بودن مالیات اجاره مسکونی نسبت به مالیات اداری تجاری
- (۳۷) تخفیف‌ها و سازمان امور مالیاتی برای مالیات عملکرد یا تمکین مالیاتی
- (۳۸) فاکترهای خرید و فروش جعلی
- (۳۹) بخشودن جرائم مالیاتی و تقسیط طولانی مدت آن
- (۴۰) عدم شفاف‌سازی هزینه کرد درآمدهای مالیاتی توسط دولت و انعکاس اخبار آن در مطبوعات و رسانه‌های دیداری شنیداری
- (۴۱) عدم خرج کرد هزینه‌های رسانه‌های دیداری شنیداری و رسانه‌های دیداری و شنیداری
- (۴۲) نبودن بانک اطلاعاتی جامع و فراگیر به طوری که تمامی فعالیت‌های اقتصادی مؤدیان از طریق مراجعه در این مرکز صورت گیرد
- (۴۳) حجم زیاد کارهای یک کارشناس مالیاتی موجب عدم دقت و حجم زیاد دادخواهی می‌شود
- (۴۴) برنامه ضعیف آموزشی برای مؤدیان
- (۴۵) شفاف و منصفانه نبودن جرائم
- (۴۶) عدم توانایی دستگاه مالیاتی برای اثبات منصفانه بودن مالیات
- (۴۷) نفع پرستی مردم و ترجیح دادن منافع شخصی بر منافع اجتماعی
- (۴۸) کمبود نیروی انسانی و منابع فیزیکی
- (۴۹) ارتقاء سطح کمی دانش مأموران دولت و دست اندرکاران مالیاتی و کمی آموزش‌های لازم و برخورداری از دانش تخصص مورد نیاز در زمینه شغلی
- (۵۰) ناکارآمدی سیستم آموزش و پرورش و وزارت آموزش عالی

- ۵۱) منطقه ازادمحلّی برای فرار مالیاتی.....
- ۵۲) اعطای معافیت‌های مالیاتی برای گروه خاص
- ۵۳) ابهام موجود در قوانین مالیاتی و کثرت قوانین مالیاتی
- ۵۴) نبودن قانون تشویق و جریمه متناسب با عملکرد مودیّان
- ۵۵) سوءاستفاده از کارت بازرگانی و اقتصادی توسط فرصت طلبان خصوصاً کد اقتصادی
- ۵۶) عدم استناد به نظام مالیاتی
- ۵۷) عدم اتّیاع مردم نسبت به اهداف مالیاتی
- ۵۸) درآمد کسبه و تجار رابطه مغد نیست و سازمان امور مالیاتی دسترسی به اطلاعات و درآمد اشخاص را به عبارتی دیگر عدم شناخت مؤدیّان و مستند نبودن میزان درآمد آن‌ها
- ۵۹) کنترل حساب جاری چه شیوه
- ۶۰) تفاوت تعاریف بین‌المللی با تعاریف مالیات در ایران به نحوی که برخی از درآمدهایی که در ایران جز درآمدهای مالیاتی محسوب نمی‌گردد در حالی که در سایر کشورها سهم عمده‌ای از درآمدهای مالیاتی را به خود اختصاص داده است.
- ۶۱) توزیع و انتقال اطلاعات میان سازمان امور مالیاتی و دیگر وزارت خانه‌ها و سازمان‌های دولتی به موقع صورت نمی‌گیرد.
- ۶۲) تشکیل شرکت‌های ظاهری و صوری
- ۶۳) ایجاد نمایندگی‌های غیر واقعی
- ۶۴) شارژ و افزایش هزینه‌های عمرانی و اجاری با تبانی با پیمانکاران و جعل فاکتور
- ۶۵) ابراز نرخ دستمزدهای غیر واقعی
- ۶۶) استفاده از نیروهای صوری
- ۶۷) تخلف در هزینه‌های مصرفی مواد اولیه و تولید سربار
- ۶۸) تغییرات استانداردهای مصرف مواد و نوع مواد خریداری شده
- ۶۹) تخلف در هزینه‌های سفر و مأموریت و ...
- ۷۰) تخلف در هزینه‌های عمومی و اداری و پاداش *
- ۷۱) تخلف در صورت حساب‌های تسهیلات بانک‌ها
- ۷۲) عدم ثبت فروش و درآمد در دفاتر یا کمتر ثبت کردن آنها از طریق بوجود

آوردن خریداران ساختگی

(۷۳) حساب‌سازی و حساب به حساب کردن ثبت فروش یا درآمد در حساب‌های بستانکاران جاری و شرکاء و غیره

(۷۴) ثبت خرید کالای وارداتی در حساب هزینه‌ها برخلاف موازین مربوط

(۷۵) اضافه نمودن قیمت کالا و دارایی از طریق به وجود آوردن فروشندگان و فاکتورهای ساختگی و یا عدم ثبت خرید کالا و هزینه‌ها که واقعیت ندارند.

(۷۶) کمتر تحویل گرفتن مقدار یا مقدار کالاهای خریداری شده داخلی یا دارایی و ثبت نامی مبلغ خرید در دفاتر

(۷۷) ثبت هزینه‌های مستقیم خرید کالا یا واردات کالا در حساب هزینه‌های جاری

(۷۸) م‌ورم کردن مبلغ مندرج در فاکتورهای خرید و هزینه‌ها از طریق تبانی با مشتری

(۷۹) منظور نمودن هزینه‌های واهی و شخصی به حساب هزینه‌های موسسه یا شرکت

(۸۰) ارائه صورت حساب‌های خرید و هزینه بیش از یک بار و ارائه آن به حساب‌رسان و مأموران مالیاتی

(۸۱) خارج کردن کالای سالم از حساب‌ها به عنوان ضایعات و عدم ثبت فروش آن‌ها در دفاتر

(۸۲) دستکاری در اندازه گیری کالا (کم‌فرشی) ، سوءاستفاده از صندوق‌های فروش نقدی و عدم ثبت فروش واقعی در دفاتر

(۸۳) منظور نمودن مطالبات لاوصول و یا عدم ثبت وصول مطالبات حذف شده

(۸۴) بستانکار نمودن حساب مشتریان بابت برگشت واهی کالا و منظور نمودن تخفیفات نقدی ساختگی به حساب مشتریان

(۸۵) خارج نمودن دارایی‌های مستهلک شده از حساب‌ها به منظور کتمان درآمد و فروش آن‌ها در زمان واگذاری یا انحلال

(۸۶) تسعیر غیر واقعی نرخ ارز به منظور کتمان سود و نشان دادن زیان

(۸۷) انعقاد قراردادهای صوری و فاکتورهای ساختگی خرید مواد و کالا و اسناد

هزینه

(۸۸) عدم ثبت برخی از هزینه‌ها برای کتمان برخی از درآمدها

- ۸۹) ارائه قیمت تمام شده کالای ساخته شده بیشتر از قیمت واقعی از طریق افزایش غیرواقعی قیمت مواد یا مواردی که خریداری نشده یا دستمزد یا سربار تولید
- ۹۰) جایگزین کردن مواد اولیه ارزان قیمت به جای مواد اولیه گران قیمت
- ۹۱) کمفروشی کالا از طریق چاپ وزن بیشتر کالا بر روی قوطی یا جعبه یا بسته

بندی

۹۲) عدم کنترل داخلی کافی زمینه ساز فرار مالیاتی

۹۳) استخدام مدیر مالی قوی برای دورزدن دارایی

۹۴) واحد مالی بی منطقه‌ای